

A. Pimper

NOVÉ VÝVOJOVÉ TENDENCE
V ČESKOSLOVENSKÉM
A SVĚTOVÉM BANKOVNICTVÍ

1624
311/35

SBÍRKA PŘEDNÁŠEK
pořádaných
ČESKOU SPOLEČNOSTÍ NÁRODOHOSPODÁŘSKOU
v období 1934-35.

XVII.

NOVÉ VÝVOJOVÉ TENDENCE V ČESKOSLOVENSKÉM A SVĚTOVÉM BANKOVNICTVÍ

Přednesl

ANTONÍN PIMPER

ve schůzi společnosti pořádané
dne 4. března 1935
v Praze.

Cena Kč 5.50.

V PRAZE 1935.

Nákladem České společnosti národohospodářské v Praze.
V komisi knihkupectví Fr. Řivnáče, Praha-Příkopy 24.
Tiskem Pražské akciové tiskárny.

VII. Přemyslovci 12. 1. - plán.

ZF 284

Hospodářská krise a světové bankovníctví.

Současná světová hospodářská krise bývá často považována za konečnou likvidaci všeho přechodného a nezdravého, co nastalo ve válečném a poválečném vývoji světa. Je to také nesporně jedna z nejdůležitějších etap v hospodářské historii lidstva vůbec, jež bude rozhodně znamenati v příštích desíletích uplatnění nových směrů a metod ve všech oborech hospodářského podnikání. Děláme-li už dnes bilanci všech hmotných, morálních i jiných škod, jež tato krise způsobila, musíme rozhodně přiznati, že bylo to světové bankovníctví, které bylo jejími důsledky nejvíce postiženo. Nelze ovšem také popírat, že téměř ve všech zemích v Evropě i v jiných dílech světa byly to zvláště obchodní banky, které v hospodářském chaosu poválečném nedovedly vždycky najíti správnou obchodní ani vývojovou orientaci, a že majíce zejména k dispozici veliké kapitálové prostředky a mimořádnou příležitost k rozšíření své působnosti, přispěly velmi značně k tak zvané mezinárodní úvěrové inflaci. Tato úvěrová inflace pak způsobila urychlené vystupňování racionalisace, a to jak ve výrobě průmyslové, tak i zemědělské. Až na jisté výjimky, odchýlily se obchodní banky po válce téměř ve všech státech světa od předválečných osvědčených konservativních zásad, ať už šlo o zřetele na žádoucí mobilitu, tak i o jistotu různým způsobem investovaných peněz. Vedle nepřiměřených a namnoze i velmi riskantních úvěrů umístěných buď doma, nebo za hranicemi, byly to také různé a pochybné spekulace, které odvedly banky v některých státech zvláště v Americe, od jejich původního národohospodářského poslání. Dnes, když už na pátý rok trvající krise výroby a obchodu umožnila nám diagnosu mezinárodních poměrů hospodářských i politických, a kdy zřetelněji vidíme všechny chyby, jež se staly v různých oborech soukromého a veřejného podnikání, a také v peněžnictví, je třeba mysliti nejen na to, jak nahraditi v budoucích letech různé finanční ztráty způsobené krisí, nýbrž jakým způsobem a kterými obchodními metodami bude třeba postupovati, aby se tyto chyby více neopakovaly. Z těchto příčin uvažuje se v některých evropských státech a v Americe o nové úpravě peněžního a úvěrového systému, jež by odpovídal klidnějším a vyrovnanějším poměrům, které pravděpodobně nastanou po překonání nynější krise v celém světě.

Vlivy hospodářské krise na československé bankovníctví.

Také československé bankovníctví bude nuceno, aby v příštích letech hledalo svoji novou vývojovou orientaci, a aby se zejména vyzrážovalo všech dříve udělaných chyb. Tato správná cesta zdravého vývoje našeho bankovníctví může být nalezena jen tehdy, když si naše obchodní banky i ostatní československé peněžnictví jasné uvědomí všechny hmotné i morální důsledky nynější hospodářské krise, a když znovu naleznou správné a osvědčené zásady, uplatňované zejména v úvěrnictví a v konsorciálních, zakladatelské a jiné obchodní činnosti.

To, co lze po nabytých zkušenostech z poválečných let vytýkati některým našim obchodním bankám, byla zejména příliš expansivní činnost úvěrová, nepřiměřená účast na nezdravém konjunkturálním ruchu zakládacím a všeobecná snaha získati co možno nejvíce průmyslových podniků do svých koncernů. Některé naše obchodní banky neodvážily také veškerá rizika, která jim mohou povstati z přechodné poválečné konjunktury, předpokládajíce, že poválečný vývoj hospodářský znamená novou epochu nepřetržitě prosperity. Namnoze byla to ovšem také velmi lehce odvažovaná zodpovědnost za svěřené peníze, byl tu zvláště při zřizování některých nových odboček obchodních bank, nedostatek schopných a zkušených vedoucích lidí. Také vnitřní organizace některých našich bank nebyla někde taková, aby umožňovala jasný přehled o některých speciálních obchodech a finančních transakcích, a jež by třídila jednotlivé kategorie dlužníků podle pravděpodobných risik, a sledovala při tom soustavně vývoj poměrů v některých speciálních, výrobních a obchodních hospodářských odvětvích.

Snahy o ozdravení našeho bankovníctví před vypuknutím světové hospodářské krise.

Některé stinné stránky poválečného vývoje našeho bankovníctví snažily se československé vlády odstraniti známými bankovními zákony již v roce 1924, kdy se v některých bankách objevily první praktické důsledky nezdravé poválečné konjunktury, a kdy došlo ke známé koncentraci některých českých bankovních ústavů a k úplnému zastavení činnosti tří středních českých bank a zároveň k likvidaci některých malobank. Tyto zákony z roku 1924 znamenaly nesporně veliký pokrok pokud šlo o ozdravení našeho bankovníctví a ostatního čs. peněžnictví, tím, že byl zastaven u některých obchodních bank nezdravý ruch zakládací a že došlo k omezení různých konsorciálních účastí. Radikální důsledky, vycházející z ducha těchto zákonů, nebyly

však zcela vyvoděny z nezdravé úvěrové činnosti některých peněžních ústavů. U některých obchodních bank nebyl také udělán důkladný pořádek v jejich organizaci vnitřní, ani nenastaly nutné změny v metodách jejich činnosti obchodní, a to většinou za předpokladu, že hospodářská konjunktura, která nastala v následujících letech, velmi rychle nahradí dříve utrpěné ztráty. Tato konjunktura měla však, jako celá řada období konjunktur předešlých, pouze omezené trvání a krise, která nastala v roce 1929, znamenala nové úvěrové a jiné ztráty, jež bylo u některých obchodních bank nutno uhradit opětovou sanací, která byla jak známo provedena v souvislosti se zostřenými novelisovanými bankovními zákony z r. 1932. Na omluvu všech těchto chyb lze snad říci, že naše obchodní banky, až na malé výjimky, neměly dlouholeté tradice, jaké má na př. bankovníctví na západě, a že scházely jim také za dlouhá desetiletí nastrádané rezervy, jimiž by utrpěné ztráty mohly ihned uhradit, jako tomu bylo na př. u některých velkých obchodních bank anglických a francouzských. Pokud jde o tradici a vůdčí zásady obchodního vedení bank, byla u nás i v poválečných letech převážně uplatňována tak zvaná vídeňská škola bankovní, která snad byla na výši v letech předválečných, ale jejíž obchodní metody a zásady ukázaly se právě v nynější poválečné hospodářské krizi ve velmi nepříznivém světle.

Sanace našeho bankovníctví a bankovní zákony z let 1924 a 1932.

Odhadujeme-li pravděpodobný vývoj našeho bankovníctví v příštích letech, je třeba dát si především tyto otázky:

1. jak dalece dvě veřejné sanace z let 1924 a 1932 v souvislosti s předpisy nových bankovních zákonů způsobily novou orientaci v obchodní činnosti a vnitřní organizaci čsl. obchodních bank;

2. do jaké míry byly těmito sanacemi buď úplně anebo částečně nahrazeny dříve utrpěné ztráty;

3. jak se u některých obchodních bank, zvláště moravských, prakticky uplatnila a osvědčila koncentrace;

4. jaké další vyhlídky a hospodářský program mají naše obchodní banky v celkovém rámci našeho peněžnictví a úvěrnictví.

Zastavme se nejdříve u sanace některých bank a bankovních zákonů, které upravují činnost i bank nesanovaných. Pokud jde o utrpěné ztráty, není možno, dokud nynější světová hospodářská krise trvá, dělati zde definitivní soudy a závěry. Faktem je, že krise způsobila a stále způsobuje ztráty nové, většinou zcela nezaviněné, které namnoze nejsou ještě definitivní, neboť jak u sanovaných, tak i nesanovaných bank jde o různé velké,